

Bijen- en wespenwerk bij EIS Kenniscentrum Insecten

Menno Reemer & Roy Kleukers

Bijen zijn één van de diergroepen die speciale attentie krijgen bij EIS Kenniscentrum Insecten. Wij werken al vele jaren plezierig samen met de leden van de Sectie Hymenoptera. Dit heeft tot veel mooie resultaten geleid, zoals de publicatie van verschillende boeken (deels genoemd door Theo in zijn discussiestuk), artikelen (bijvoorbeeld in Entomologische Berichten en Nederlandse Faunistische Mededelingen), rapportages van gebiedsinventarisaties en beheeradviezen. Wat ons betreft zetten we deze samenwerking nog vele jaren voort. In deze reactie op Theo's discussiestuk richten we ons vooral op de mogelijke rollen van EIS Kenniscentrum Insecten in die toekomstige samenwerking. We zetten in het kort uiteen wat we zoal doen op bijen- en wespengebied en geven aan welke toekomstige ontwikkelingen we voorzien.

Databestand

Centraal in veel gezamenlijke projecten staat het databestand van de Nederlandse angeldragers. Dit is in beheer bij EIS, maar dankt zijn bestaan mede aan de (huidige en voormalige) leden van de Sectie Hymenoptera. Het bestand dient als basis voor het maken van verspreidingsoverzichten en trendberekeningen en wordt regelmatig gebruikt in onderzoeken naar de stand van de Nederlandse bijen- en wespenfauna. Wij zien het als kerntaak van EIS om dit bestand te blijven beheren, controleren en uitbreiden. De stroom gegevens van niet-specialisten is in recente jaren sterk toegenomen, met name dankzij Waarneming.nl. EIS coördineert de validatie van deze gegevens, waarvan een aanzienlijk deel uiteindelijk ook in ons bestand terechtkomt. Gegevens van specialisten blijven voor ons echter onmisbaar. We hopen dan ook dat de leden van de Sectie Hymenoptera blijven doorgaan met het doorgeven van hun gegevens. De leden van de Sectie Hymenoptera kunnen altijd gegevens uit het bestand bij ons opvragen voor eigen gebruik, bijvoorbeeld voor het schrijven van een artikel over bepaalde soorten of voor historische gegevens uit een gebied dat men inventariseert.

Monitoring

In de reacties van Huib Koel en Aad van Diemen op het discussiestuk van Theo wordt monitoring genoemd als belangrijk aandachtspunt. Ook wij zien

dat de behoefte aan betrouwbare monitoringgegevens van bijen en andere bestuivers sterk toeneemt. We hebben reeds ervaring met monitoring in appel- en perenboomgaarden in het kader van bestuivingsonderzoek, en met gebiedsmonitoring om effecten van ingrepen in beheer te meten, maar de kennis is nog gebrekkig. Daarom zijn we bezig om voor verschillende typen monitoring de mogelijkheden te verkennen.

Samen met het Centraal Bureau voor Statistiek gaan we een proef doen met methodes om aan de hand van het databestand trends van de Nederlandse bijen te berekenen. Ook hopen we in Noord-Brabant, in samenwerking met De Vlinderstichting, een proefjaar te kunnen draaien met transectmonitoring van bijen. Daarnaast denken we na over een goede methode voor het uitvoeren van gebiedsmonitoring, waarbij aspecten als de bezoekfrequentie, monstermethode en kennisniveau van de onderzoeker de aandacht krijgen. Uiteindelijk hopen we te komen tot goed uitgewerkte standaardmethoden voor verschillende typen monitoring van bestuivers (bijen, zweefvliegen, wespen) in Nederland. Hierbij zullen we de hulp van de leden van de Sectie Hymenoptera goed kunnen gebruiken. Ideeën zijn welkom!

Adviezen inrichting en beheer

Steeds vaker krijgen wij vragen over bijvriendelijke inrichting en beheer van uiteenlopende terreinen, van natuurgebieden tot stedelijk groen. Samen met adviesbureau Ecologica hebben we een artikel gepubliceerd getiteld *Bijen en zweefvliegen in natuur- en groenbeheer: wat heb je er aan?* in het *Vakblad Natuur, Bos, Landschap*. Met Alterra en De Vlinderstichting hebben we een handreiking opgesteld en een training ontwikkeld opgesteld voor bijvriendelijke inrichting en beheer. Deze is gratis beschikbaar voor alle belangstellenden (Google op 'Groene Cirkels Bijenlandschap'). We blijven graag op de hoogte van activiteiten die de leden van de Sectie Hymenoptera op dit gebied ontplooiën. Adviezen, verslagen en rapportages kunnen misschien ook een plekje krijgen op onze website Bestuivers.nl.

Aanwas nieuwe bijen- en wespenkenners

De vraag naar kenners van bijen en wespen neemt toe met de almaar groeiende belangstelling voor deze diertjes. Goede soortenkennis is echter maar bij een zeer beperkte groep mensen aanwezig en het is moeilijk om deze groep in korte tijd uit te breiden, gezien de tijd die het kost om deze soortenrijke groep onder de knie te krijgen. Toch is het belangrijk dat specialistische kennis wijder verbreid wordt, omdat deze kennis ook nodig is voor bescherming en beheer. De leden van de Sectie Hymenoptera dragen hier op allerlei manieren een flink steentje aan bij. Het ledental neemt gelukkig ook langzaam toe.

EIS Kenniscentrum Insecten leidt ook nieuw talent op. In de afgelopen maanden hebben we twee maal een workshop 'Bijen herkennen voor beginners' verzorgd. Iets dergelijks zal komende zomer ook plaatsvinden tijdens een kamp van de jeugdbonden voor natuurstudie. Ook geven we regelmatig lezingen over bijen en andere bestuivers. Bij blijf van serieuze interesse onder de deelnemers en toehoorders zullen we niet nalaten om te verwijzen naar de Sectie Hymenoptera. Mogelijk kunnen we bij het geven van dergelijke presentaties en workshops hulp gebruiken. We horen graag wie hier belangstelling voor heeft, zodat we hier misschien rekening mee kunnen houden als er bij ons wordt aangeklopt.

Voor beginnende bijenkenners is in samenwerking met Naturalis de zoekkaart *Bijen in de tuin* ontwikkeld, evenals een digitale determinatiesleutel (toegankelijk via Nederlandsesoorten.nl). Verder is in dit verband vermeldenswaardig dat we werken aan de Nederlandstalige versie van de onlangs verschenen *Field guide to the bees of Britain and Ireland*. Deze verschijnt in 2017. We doen dit samen met een kleine 'begeleidingscommissie' bestaande uit leden van de Sectie Hymenoptera.